

Nr 193.

Av herrar **Borggren** och **Nilsson** i Kristianstad, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag rörande reglering av nattarbetet inom bagerier, konditorier och hembagerier.*

År 1895 väcktes i Riksdagens Andra kammare av Adolf Hedin en motion med förslag till lag om arbetstiden i bagerier, s. k. hembagerier och konditorier ävensom restauranger och hotell, där bakning bedrives. I lagförslaget, som utarbetats av en av Stockholms bageriarbetare tillsatt kommitté och godkänts av nära 1,400 arbetare och 34 arbetsgivare i Stockholm och landsorten, bestämdes, att arbetstiden skulle uttagas mellan kl. 6 på morgonen och kl. 6 på aftonen, utom för ugnbesättningen, som begynner 1—2 timmar senare på morgonen och upphör 1—2 timmar senare på aftonen, vilket således innebär nattarbetets avskaffande. Som motivering hade åberopats de vådor för arbetarna i fysiskt och moraliskt hänseende, som nattarbetet medför, och motionären hade till stöd för sitt reformkrav hänvisat till en av sundhetsinspektören på uppdrag av Stockholms hälsovårdsnämnd lämnad redogörelse för en undersökning av bostadsförhållandena i huvudstaden, av vilken undersökning framgick, att arbetstiden i allmänhet var oskäligt lång, att minderåriga arbetat lika länge som de vuxna och använts till nattarbete samt att såväl bostads- som bagerilokaler beträffande storlek, snygghet, läge, uppvärmning och ventilation lämnade mycket övrigt att önska. Statistiska uppgifter om antalet arbetare och arbetstidens längd i en mängd bagerier i Stockholm och landsorten hade insamlats och bifogats motionen. Motionären lämnade vidare en redogörelse för de förbättringar i berörda hänseenden och de lag-

bestämmelser till reglering av arbetstiden i bagerierna, som tillkommit utomlands. Lagutskottet hemställde efter att ha behandlat motionen, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning taga i övervägande, om och i vad mån lagbestämmelser angående arbetstiden för arbetare i bageriyrket vore erforderliga och därefter för Riksdagen framlägga det förslag, vartill den verkställda utredningen kunde föranleda. Reservation hade anmälts av 6 ledamöter. Vid motionens föredragande i Riksdagen uppstod i båda kamrarna en längre debatt, varvid flera talare yrkade bifall till utskottets hemställan, och vid den slutliga omröstningen bifölls denna i Andra kammaren med 92 röster mot 88, men avslogs i Första kammaren med 61 röster mot 9.

Då från statsmakternas sida vid detta tillfälle således ingenting åtgjordes för att få missförhållandena inom bageriyrket avhjälpna och åstadkomma en reglering av den oskäligt långa arbetstiden, återstod det för bageriarbetarna ingenting annat än att taga sitt öde i sina egna händer och med organisationens hjälp hos arbetsgivarna söka skaffa sig gehör för sina berättigade krav. Snart nog lyckades det också att på denna väg åstadkomma reformer. Genom kost- och logisystemets avskaffande i de bagerier, där organiserad arbetskraft användes, som blev en av de första åtgärderna från det nybildade bageriarbetarförbundets sida, bragtes det i hr Hedins motion så skarpt belysta bostadseländet ur världen. Den förut godtyckliga arbetstiden blev i de upprättade kollektiva avtalen reglerad och lönerna höjdes väsentligt för de olika yrkesgrupperna; arbetsförmedlingen ordnades på de större platserna genom arbetsbyråer och olycksfallsförsäkring infördes. Om sålunda Sveriges bageri- och konditoriarbetare ifrån att år 1895 ha räknats bland de lägst ställda av landets arbetare nu socialt och moraliskt höjt sig till jämbredd med övriga yrkens arbetare, så är detta helt och hållet organisationens förtjänst.

Tyvärr kvarstår dock ännu det missförhållande, mot vilket hr Hedin i sin ovan nämnda motion förnämligast riktade sig, nämligen nattarbetet. De åtgärder, som av organisationen företagits att motverka nattarbetet, genom förhöjd betalning för sådant etc. ha ej lett till något anmärkningsvärt resultat, och härtill kommer, att dagarbetet i de flesta fall begynner så tidigt på morgonen eller slutar så sent på aftonen, att det delvis kan betraktas som nattarbete.

Har det ej lyckats organisationen att avskaffa nattarbetet på de platser där avtal finnas och organiserad arbetskraft användes, så är det tydligt, att det i största utsträckning florerar i de många smärre bagerier,

konditorier och s. k. hembagerier, där det arbetas utan avtal och oorganiserade arbetare sysselsätts. De flesta av dessa mindre bagerier använda sig av kvinnliga arbetare, vilka också opåttalt arbeta natttid, enär lagen om kvinnors nattarbete av år 1909 endast berör de arbetsplatser där över 8 arbeterskor äro anställda.

I de avtalsförslag, som av arbetarna vid fjolårets lönerörelse inom bageriyrket upprättades, framställdes krav på en begränsning av nattarbetet, men under den hårdnackade och långvariga kamp mot arbetsgivarna, som arbetarna nödgades föra och som slutligen fick karaktären av en försvarsstrid i avsikt att förhindra av arbetsgivarna planerade försämringar i förutvarande arbetsvillkor, måste såväl detta som andra ursprungligen framförda krav lämnas åsido.

Hur önskvärd en reglering av arbetstiden i bagerierna med ändamål att förhindra nattarbetet är ur folkhälsans och kulturens synpunkt behöver väl nu ej närmare vidröras. Flerstädes i utlandet har också lagstiftningsåtgärder härutinnan vidtagits. Sälunda är i *Norge* nattarbete (mellan kl. 8 e. m. och kl. 6 f. m.) förbjudet för barn och vuxna; undantag göres för deggörning och eldande av ugnarna. I *Finland* begränsar den finska bagerilagen av 4 juni 1906 arbetstiden till 48 timmar pr vecka, oberoende av kön eller ålder hos de arbetande. Icke mer än 100 timmar pr år får övertid uttagas och icke mer än 10 timmar i någon vecka. Allt nattarbete (9 e. m.—6 f. m.) är förbjudet. Speciella sanitära bestämmelser blevo av senaten beslutade den 10 juli 1908. Minimum av luft för varje arbetare är bestämd till 10 kubikmeter. I *Italien* är genom lag, daterad den 22 mars 1908, allt nattarbete i bagerier förbjudet, arbete emellan kl. 9 e. m. (lördagar 11 e. m.)—4 f. m. räknas som nattarbete. I kantonen Ticino i *Schweiz* förbjuder en speciell bagerilag nattarbete. Bestämmelser angående sanitära förhållanden finnas. Bagerierna måste vara fria från fukt och ordentligt ventilerade samt ljusa.

Då det i andra länder lyckats bageri- och konditori arbetarna att på lagstiftningsens väg få nattarbetet avskaffat och i betraktande av svårigheten att med organisationens hjälp få till stånd en reglering av arbetstiden i avsikt att förhindra nattarbete, då en dylik reform icke blott berör yrkesutövarne utan i viss mån även allmänheten, vore det önskvärdt, att Riksdagen efter vederbörlig utredning antog en lag om arbetstidens reglering i bagerier, konditorier och s. k. hembagerier, så att för såväl kvinnor som män allt arbete på söckendagar finge taga sin början kl. 6 f. m. och sluta kl. 6 på aftonen, med undantag för deggörningen, som borde få börja 2 timmar tidigare på morgonen.

Vi hemställa således,

att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte undersöka i vad mån en reglering av nattarbetet inom bagerier, konditorier och s. k. hembagerier för såväl kvinuoer som män kan anses vara av förhållandena påkallad samt för Riksdagen framlägga det lagförslag i ämnet vartill undersökningen kan föranleda.

Stockholm den 24 januari 1913.

L. Borggren.

Gust. Nilsson,
Kristianstad.